THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאַל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.
ALLIED PRINTING TRADES UNION LABEL COUNCIL TORONTO, ONT. 25

מעיאר'ס באשלום אַ זעהר ווינשענסווערטער

די דערקלערונג פון מעיאר ווילים סטיוארט, אז די הלואה וועלכע די שטאַדט וועט מאַכען אין די קומענדע עטליכע וואָכען אויף אַ סומע פון פופצעהן מיליאָן דאָלאַר, וועט אַרויסגעגעבען ווערען אין דאָמינאַציעס פון הונדערט דאָלאַר און מער, וועט זיכער אויפגענומען ווערען מיט פרייד פון אַלע איינוואוינער.

ווען עס איז באַקאַנט געוואָרען, אַז די הלואה, וועלכע די שטאַדט וועט מאַכען, וועט געמאַכט ווערען אין קאַנאַדע און נים אין אַמעריקאַ, איז "דער אידישער זשורנאַל" געווען פון די ערשטע, וועלכער האָט פאָרגעשלאָגען, אַז די אַבליגאַציעס דאַרפען זיין אַזעלכע, וועלכע זאָלען זיין צוגענגליך פאַר'ן אַלגעמיינעם עולם און נים נאָר פאַר באַנקירען, און עס איז דערפרייענד וואָס דער מעיאָר האָט דערמיט איינגעשטימט.

די שטאַדט האָט דאָס יאָר געמוזט באַשטימען איבער אַ מיליאָן דאָלאַר אויף פּראָצענט און געהעכערטען אַמעריקאַנער "עקסטשיינזש" דערפאַר, וואָס טאָראָנטאָ'ס הלואות זענען צאָלבאַר אין די פאַראייניגטע שטאַטען מיט אַמעריקאַנער געלט. און ווייל דער פּראָצענט אין צאָלבאַר דאָרטען, האָט די שטאַדט געדאַרפט אויסצאָלען צענדליגע טויזענטער דאָלאַר מער, איידער זי וואָלט געצאָלט אין קאַנאַדע.

ווען די טאָראָנטער הלואות זענען געמאַכט געוואָרען אין לאַנד, האָט כּבן פּראָפּיטירט פון דעם בלויז גרויסע פינאַנסירען און באַנקירען, ווייל די אַבליגאַציעס זענען געווען פון טויזענט דאָלאַר און העכער. פאַרשטענדליך, אַז אַזעלכע אַבליגאַציעס האָבען נים אַלע געקענט קויפען. אַ געוועהנליכער מענש, וועלכער קען אינוועסטען עטליכע הונדערט דאָלאַר, אָדער וועלכער האָט עטליכע הונדערט דאָלאַר אין באַנק און זיכהט דערפון דריי פּראָצענט, האָט אין קיין פאַל נים געקענט בענעפיטירען פון לייען געלט צו דער שטאַדט אויף אַ העכערן פּראָצענט און זיין גאַראַנטירט מיט זיין געלט.

די שטאַדטישע באַנדס זענען דאָך אין פיעלע הינזיכטען זיכערער איידער אין ערשטער מאָרגעדזש אויף וועלכער עס איז געבייידע. ווייל אַ באַנד פון דער שטאַדט איז אַ מאָרגעדזש אויפ'ן דאָלאַר איינגענומען פון דער באַנק צער שטאַדט. דערצו איז דער פּראָצענט אַ פיעל העכערער איידער מען קען באַקומען אין אַ פאַלשטענדיג זיכערען אינוועסטמענט. דאָס הייסט, אַז אין יעדען הינזיכט איז אַן אינוועסטמענט אין שטאַדטישע אַבליגאַציעס ווייניגערווערט, סיי פון פּראָפּיטען שטאַנדפּונקט און סיי פון זיכערהייט שטאַנדפּונקט. שוין נים נערעדט פון דעם, אַז מען העלפט דערמיט דער שטאַדט.

די אַבליגאַציעס פון דער שטאַדט זענען גאַראַנטירט דורך אַ דירעקטן שטייער, וועלכען די ביהגער צאָלען, סיי פון דאָלאַר איינגענומען און סיי פון איינקונפט אַזוי, אַז די שטאַדט איז מיט איר בודזשעט אַלע מאָל זיכער. דאַריבער איז אַ שטאַדטישע אַבליגאַציע אַלע מאָל אָנגענעמבאַר אויפ'ן פינאַנציעלען מאַרק.

די אַנטשיידונג פון מעיאָר, אַז די אַבליגאַציעס פון דער קאַנאַדער שטאַדטישער הלואה זאָלען זיין פון הונדערט דאָלאַר און העכער, וועט געבען אַ געלעגענהייט דעם קליינעם אינוועסטאָר צו בענעפיטירען פון דעם זיכערען אינוועסטמענט און העכערען פּראָצענט. די דאָזיגע געלעגענהייט דאַרף אויסגענוצט ווערען פון יעדען טאָראָנטער ביהגער אויפ'ן ברייטסטען אופן.

אַן אונגערעכטער באַשלוס

די באַארד אָף פּאָליס קאָמישאָנערס האָט מיט עטליכע טעג צוריק אָנגענומען אַ באַשלוס נים אַרויסצוגעבען קיין לייסענס צו קוילען פאַרקויפער, סיידען די, וועלכע האָבען איינגעגעבען יאָרדס און וואָגען, וואו מען קען די קוילען אָפּווערען.

דער דאָזיגער באַשלוס וועט שטאַרק טרעפען אַ גרעסערע צאָל אידישע קוילען הענדלער, וועלכע קענען נים נאָכקומען אַזעלכע פאָדערונגען, דאָס מיינט איינפאַך, אַז זיי וועלען זיין געצוואונגען אויפצוגעבען די קוילען ביזנעס.

אין טאָראָנטאָ עקזיסטירט אַ געזעץ, וועלכער פאַרבאָט צו געבען ווייניגער ווי די געהערינע וואָג. למשל, אויב אַ ברויט דאַרף וועגען צוויי פונט, מוז עס זיין צוויי פונט. איז אויסער דעם, וועלכער גיט אַ פאַלשע וואָג, קען אָנגעקלאָגט ווערען קרימינאַל פאַר גנבה אָדער שווינדעל. קען ער אויך אָנגעקלאָגט ווערען אונטער די שטאַדטישע געזעצען פאַר נים דערגעבען צו דער ריכטיגער וואָג.

דאָס זעלבע באַצייהט זיך אויף קוילען, און די שטאַדטישע אינספּעקטאָרען האָבען אַלע מאָל שטריינג אכטונג געגעבען אויף דעם. יעדער אינספּעקטאָר האָט דאָס רעכט אָפּצושטעלען יעדען איינעם, וועלכער פירט קוילען, פירען אים צו אַ שטאַדטישער וואָג און אָפּווענען דעם וואָגען קוילען. אויב עס איז נים געווען די ריכטיגע וואָג, האָט דער פאַרקויפער נים נאָר געדאַרפט באַצאָלען פאַר'ן וועגען, נאָר איז אויך פון גערעכט באַשטראָפט געוואָרען.

דאָס געזעץ הייט אָף דעם קאָנסומער ער זאָל נים אָפּגענאַרט ווערען פון אַ שווינדלערישען הענדלער און יעדער איינער מוז מסכים זיין אַז דאָס איז אַ פּראָטעקציע פאַר'ן עולם, אָבער צווינגען יעדען קוילען פאַרקויפער ער זאָל האָבען אַן איינגענעם קוילען יאָרד און אַן איינגענע וואָג, מיינט אַרויסצוטרייבען דעם קליינעם קוילען הענדלער פון מאַרק.

ווי געזאָגט, געפינען זיך אין טאָראָנטאָ פון פופציג ביז זעכציג קליינע קוילען הענדלער, מערסטענס אידישע, וועלכע האָבען נים קיין איינגענע קוילען יאָרדס, נאָר קויפען דורכ'ן ווינטער עטליכע וואַגאָנען קוילען און פאַרקויפען עס. אַנדערע האַנדלען דורך גרעסערע קוילען קאָמפּאַניעס, און די זיגע גזרה וועט שטאַרק טרעפען די אידישע הענדלער.

עס קען קיין צווייפעל נים זיין, אַז דער באַשלוס איז געציעלט אין גאַנצען אָפּצושאַפען די קליינע קוילען הענדלער, וועלכע קאָנקורירען ביז אַ געוויסען גראַד מיט די גרויסע דורכדעם, וואָס די לעצטע מוזען האָבען יאָרדס און אַנדערע. אויסגאַבען און די ערשטע קענען פאַרקויפען קוילען אביסעל ביליגער.

באַוואוסטזיניג אָדער נים, דירעקט אָדער אונדירעקט העלפט די פאָליס קאָמישאָן אָפּצושאַפען די קליינע קוילען הענדלער, וועלכע קאָנקורירען מיט די גרויסע אויף אַן אונדירעקטען אופן און מאַכען דערביי אַ לעבען.

דער דאָזיגער באַשלוס וועט שטאַרק טרעפען אַ גרעסערע צאָל אידישע קוילען הענדלער, וועלכע קענען נים נאָכקומען אַזעלכע פאָדערונגען, דאָס מיינט איינפאַך, אַז זיי וועלען זיין געצוואונגען אויפצוגעבען די קוילען ביזנעס.

אין טאָראָנטאָ זענען געמאַכט געוואָרען אין לאַנד, האָר כּבן פּראָפּיטירט פון דעם בלויז גרויסע פינאַנסירען און באַנקירען, ווייל די אַבליגאַציעס זענען געווען פון טויזענט דאָלאַר און העכער. פאַרשטענדליך, אַז אַזעלכע אַבליגאַציעס האָבען נים אַלע געקענט קויפען. אַ געוועהנליכער מענש, וועלכער קען אינוועסטען עטליכע הונדערט דאָלאַר, אָדער וועלכער האָט עטליכע הונדערט דאָלאַר אין באַנק און זיכהט דערפון דריי פּראָצענט, האָט אין קיין פאַל נים געקענט בענעפיטירען פון לייען געלט צו דער שטאַדט אויף אַ העכערן פּראָצענט און זיין גאַראַנטירט מיט זיין געלט.

די שטאַדטישע באַנדס זענען דאָך אין פיעלע הינזיכטען זיכערער איידער אין ערשטער מאָרגעדזש אויף וועלכער עס איז געבייידע. ווייל אַ באַנד פון דער שטאַדט איז אַ מאָרגעדזש אויפ'ן דאָלאַר איינגענומען פון דער באַנק צער שטאַדט. דערצו איז דער פּראָצענט אַ פיעל העכערער איידער מען קען באַקומען אין אַ פאַלשטענדיג זיכערען אינוועסטמענט. דאָס הייסט, אַז אין יעדען הינזיכט איז אַן אינוועסטמענט אין שטאַדטישע אַבליגאַציעס ווייניגערווערט, סיי פון פּראָפּיטען שטאַנדפּונקט און סיי פון זיכערהייט שטאַנדפּונקט. שוין נים נערעדט פון דעם, אַז מען העלפט דערמיט דער שטאַדט.

די אַבליגאַציעס פון דער שטאַדט זענען גאַראַנטירט דורך אַ דירעקטן שטייער, וועלכען די ביהגער צאָלען, סיי פון דאָלאַר איינגענומען און סיי פון איינקונפט אַזוי, אַז די שטאַדט איז מיט איר בודזשעט אַלע מאָל זיכער. דאַריבער איז אַ שטאַדטישע אַבליגאַציע אַלע מאָל אָנגענעמבאַר אויפ'ן פינאַנציעלען מאַרק.

די אַנטשיידונג פון מעיאָר, אַז די אַבליגאַציעס פון דער קאַנאַדער שטאַדטישער הלואה זאָלען זיין פון הונדערט דאָלאַר און העכער, וועט געבען אַ געלעגענהייט דעם קליינעם אינוועסטאָר צו בענעפיטירען פון דעם זיכערען אינוועסטמענט און העכערען פּראָצענט. די דאָזיגע געלעגענהייט דאַרף אויסגענוצט ווערען פון יעדען טאָראָנטער ביהגער אויפ'ן ברייטסטען אופן.

זעלבסטמערדער

(טעגליכע שטעסע!)
פון יצחקי.

צוויי מולטי־מיליאָנערען, צוויי מענשען, וועלכע האָבען אויסגעגעבען דאָס גרעסטע און בעסטע טייל פון זייער לעבען פאַר דעם איינציגען צוועק — צו זאַמלען וואָס מערער רייכטימער און פאַרמעגענס. צוויי מענשען, וועלכע האָבען קענס, וואוינענדיג אין באַזונדערע וועלטטיילען — אָט די דאָזיגע צוויי ווילדפרעמדע מענשען האָבען זיך ווי צוזאַמענגערעדט צו מאַכען אַ סוף צו זייערע לעבענס־כמעט אין דער זעלבער צייט.

איינער אין פאַריז און דער צווייטער אין ראָטשעסטער, ניו־יאָרק. איינער דער "קעניג" פון שוועבעלאַך פון שוועדען, און דער צווייטער אַ מולטי־מיליאָנער, וועלכער האָט צוטיילט בלויז פאַר צדקה־צוועקען אַ ריזיגע סומע פון 75 מיליאָן דאָלאַר.

וואָס האָט נעטריבען די דאָזיגע צוויי מענשען צו נעמען זיך דעם טויט פאַר דער צייט?

דאָס איז איינע פון די פיעלע רעטענישען אויף וועלכע אונזערע גרעסטע פּסיכאָלאָגען קענען זיך קיין ענטפער נים געבען.

דאָס איז אַיינע פון די רעטענישען, וועלכע מיז צווייגען דעם דורכשניטליכען מענשען צו אָפּשטעלען זיך פון זיין טעגליכען נעיעג נאָך געלט און ריכטונג אין ברענגען איהם צו דער פאַרטראַכטונג איבער דער פראַגע:

"פאַרוואָס האָבען יענע נים געוואָלט לעבען, נאָכדעם ווי זיי האָבען דערגרייכט דאָס, נאָך וואָס איך יאָג זיך אַזוי מיין נאָנץ לעבען?"

* * *

אין דער צייט וואָס די נייעס וועגען די דאָזיגע צוויי זעלבסטמערדער איז אָנגעקומען צו אונז, האָבען די לאָקאַלע צייטונגען געפיטשערט די נייעס וועגען צוויי טאַראָנטאָ'ר איינוואוינער וועלכע האָבען געוואונען דאָס "נרויסע געווינס" אויף די איידישע "סוויפּסטעקס".

די צייטונגען האָבען פאַר אונז געשילדערט מיט וויפיעל פרייד אַן פאַרגעניגען די געוויגער פון די מולטי־מיליאָנערס קעסט, האָבען אויפגענומען די נייעס וועגען זייערע געווינסען.

און ווען איך האָב די דאָזיגע שילדערונגען געלייענט, זענען אַרויפגעשוואומען אין מיין זכרון די ווערטער וואָס איינער פון די צוויי מיליאָנערסקע זעלבסטמערדער האָט אָנגענעבען אַלס אורזאַך פאַר זיין טאָט.

"איך האָב שוין אין מיין לעבען אַלעס דערגרייכט, טאָ צו וואָס לעבען ווייטער?"

אַזוי האָט זיך געלייענט דאָס צעטעלע וואָס דזשאַרדזש איסטמאַן, דער אייגענטימער פון דער איסטמאַן קאָדאַק פירמע, האָט איבערגעלאָזט נאָך זיך.

און אַ גרויסען אמת האָט ער אַרויסגעזאָגט אין די דאָזיגע פּשוט'ע עטליכע ווערטער. עס איז אַן אמת פון וועלכען די דורכשניטליכע מענשען ווייסען נים אַן ווייל זיי ווייסען עס נים, זענען זיי דאָ־ריכער גליקליך. וואָרום עס איז נים קיין גרעסערע טראַגעדיע פאַר אַ מענשען, ווי ווען ער פיהלט אַז ער האָט שוין אַלעס דערגרייכט אין זיין לעבען.

* * *

דער דראַנג וועלכער איז איינגעוואָרען צעלט אין יערען מענשען צו יאָגען זיך נאָך זאַכען נים־דערגרייכטע, איז יענע מיסטעריעזע קראַפט, וועלכע האַלט איהם אויף ביים לעבען. קוים אָבער פאַרלירט ער דעם דאָזיגען דראַנג, דאַן האָט דאָס לעבען מערער קיין אינטערעס נים פאַר איהם.

ניטאָ, דוכט זיך, קיין ערגערע קלאָה פאַר אַ מענשען ווי צו ווינשען איהם, אַז ער זאָל פיהלען דאָס ער דאַרף מער נאָר נים אין לעבען. אַזאַ מענש וועט מוזען נאַכפאָלגען דעם ביישפּיעל פון דעם אַמעריקאַנער, וועלכער האָט זיך אריינגעשאָסען אַ קויל, ווייל ער האָט "אַלעס מיט לעבען שוין דערגרייכט".

דער דורכשניטליכער מענש, וועלכער איז תמיד פאַריאָגט און פאַרטראָגען, באַטראַכט זיך אַלס אַן אומגליקליכער ווען ער קען נים דערגרייכען אַלע זיינע שטרעבונגען.

ער מאַכט אָבער אַ טעות און דער בעסטער מוסר־השכל זענען פאַר אונז דער אַמעריקאַנער מיליאָנער דזשאַרדזש איסטמאַן, דער אייגענטימער פון דער איסטמאַן קאָדאַק פירמע, האָט איבערגעלאָזט נאָך זיך.

און אַ גרויסען אמת האָט ער אַרויסגעזאָגט אין די דאָזיגע פּשוט'ע עטליכע ווערטער. עס איז אַן אמת פון וועלכען די דורכשניטליכע מענשען ווייסען נים אַן ווייל זיי ווייסען עס נים, זענען זיי דאָ־ריכער גליקליך. וואָרום עס איז נים קיין גרעסערע טראַגעדיע פאַר אַ מענשען, ווי ווען ער פיהלט אַז ער האָט שוין אַלעס דערגרייכט אין זיין לעבען.

* * *

דער דראַנג וועלכער איז איינגעוואָרען צעלט אין יערען מענשען צו יאָגען זיך נאָך זאַכען נים־דערגרייכטע, איז יענע מיסטעריעזע קראַפט, וועלכע האַלט איהם אויף ביים לעבען. קוים אָבער פאַרלירט ער דעם דאָזיגען דראַנג, דאַן האָט דאָס לעבען מערער קיין אינטערעס נים פאַר איהם.

ניטאָ, דוכט זיך, קיין ערגערע קלאָה פאַר אַ מענשען ווי צו ווינשען איהם, אַז ער זאָל פיהלען דאָס ער דאַרף מער נאָר נים אין לעבען. אַזאַ מענש וועט מוזען נאַכפאָלגען דעם ביישפּיעל פון דעם אַמעריקאַנער מיליאָ